JACQUES CASSARD (1679—1740)

DOOR

L. C. VRIJMAN

De Fransche kapers hebben eene even belangrijke als bijzondere rol gespeeld in de Fransche zeeoorlogen op het laatst der zeventiende en in het begin der achttiende eeuw. De kaapvaart was bij alle toenmalige zeevarende mogendheden eene erkende instelling, die echter in Frankrijk een heel bijzonder karakter droeg.

Een van de beroemdste Fransche kapers was Jacques Cassard, die zelfs korten tijd officieel den titel van vice-admiraal heeft gedragen en in de geschiedenis van Suriname en onze West-Indische eilanden een persoon van gewicht is geweest.

In het jaar 1712 brandschatte hij, na een aanvankelijk mislukten aanslag, de kolonie Suriname; het wapenfeit, dat Cassard's loopbaan besloot, was de brandschatting van Curaçao in het volgende jaar; hiermede werd tevens eene periode in de geschiedenis van het Fransche zeewezen afgesloten.

In de volgende bladzijden stel ik mij voor, over den persoon van Cassard, diens opkomst, glorie en droevig einde, het een en ander mede te deelen.

Hoe was het mogelijk, dat een man als Cassard, voortgekomen uit den kleinen burgerstand, al was het dan ook voor slechts korten tijd, tot de hoogste maritieme waardigheden kon opklimmen?

De verklaring is te zoeken in den toestand van verval, waarin de Fransche oorlogsmarine verkeerde.

De hofhouding van den „Roi-Soleil” en diens kostbare land-oorlogen verslonden schatten en voor de marine schoot geen cent over. Het allernoodzakelijkste onder-

houd bleef achterwege en de onttakelde oorlogschepen lagen in de havens te verrotten. Aan menschenmateriaal ontbrak het echter niet, evenmin als aan mannen, die als gezagvoerders de eer van de Leliënvlag hoog konden houden, al maakten zij ook niet rechtstreeks deel uit van het „Grand Corps”, de geprivilegeerde kaste der zeeofficieren. De namen van Duguay-Trouin, du Casse, Jean Bart en zoo-veel anderen, spreken voor zichzelf.

Men kwam op het praktische denkbeeld, de schepen van oorlog, zooals die in de haven lagen, te verhuren. De kosten van repareeren, uitrusten en bemannen kwamen voor rekening van den huurder, en de schatkist kreeg het eenige noodige. . . . geld! Daarenboven kon men er zeker van zijn, dat men Frankrijk's vijanden geduchte tegenstanders op den hals joeg.

Het spreekt wel van zelf, dat aan de reparatie en het uitrusten van de in verregaanden staat van verwaarloozing verkeerende schepen groote kosten verbonden waren, die meestal de financieële draagkracht van een enkelen reeder te boven gingen; het kwam dan ook geregeld voor, dat men een consortium vormde, waardoor over grootere middelen kon worden beschikt. Zoo werden dan, door particulieren, met staatshulp, somtijds expedities uitgezonden tegen de overzeesche koloniën van den vijand, waarbij dikwijls zeeofficieren, behoorende tot het „Grand Corps”, dienst namen.

Doch nog op andere wijze werden de ingehuurde oorlogschepen gebruikt. Het kwam voor, dat eene koopvaardijvloot moest worden geconvoyeerd van en naar de vaderlandsche havens. Voor dit doel waren geen oorlogschepen beschikbaar, maar wel werden er reeders gevonden, die tegen een behoorlijk convooigeld voor een veiligen overtocht de noodige gewapende schepen wilden beschikbaar stellen. Zoo geschiedde het meermalen, dat transporten, bestemd voor Fransche steden of landstreken, door ingehuurde Fransche oorlogschepen begeleid werden. Zooals men ziet, verkreeg hierdoor de kaapvaart, het voeren van den zeeoorlog voor particuliere rekening, een geheel ander karakter, en werd meer eene particuliere oorlogsmarine.

Na deze uitweiding zullen enkele episoden uit het leven van Cassard beter te begrijpen zijn.

Cassard werd 30 September 1679 te Nantes geboren. Zijn vader was een eenvoudig koopman en woonde in een huisje aan de Quai de la Fosse. Zijn moeder was van reedersfamilie. Jacques had niet minder dan twaalf broers en zusters; hij was het achtste kind. Zijn grootvader van moederszijde en zijn oom bezaten verscheidene schepen en het spreekt bijna van zelf, dat Cassard al van jongs af aan met alles, wat het avontuurlijke zeeleven dier dagen betrof, vertrouwd raakte. Zijn schoolopleiding blijkt toch niet verwaarloosd te zijn, wat in die dagen dikwijls regel was. Het schijnt dat zijn oom, de vicaris Nicolas Cassard, zich met zijn leeren bemoeid heeft. Zijn in de gemeentelijke archieven van Nantes bewaard gebleven handteekening getuigt nog heden ten dage, volgens de la Nicollière-Teijeiro, zoowel van zijn keurig handschrift, als, volgens de graphologen, van zijn energie en mannenmoed.

Op veertienjarigen leeftijd verloor hij zijn vader en Cassard voer het zeegat uit als scheepsjongen met het schip, waarop Pierre Mézard, die gehuwd was met zijn oudste zuster, kapitein was.

In het jaar 1697 nam hij deel aan de expeditie van Mons. de Pointis tegen Cartagena de Indias. Hier hebben wij een voorbeeld van een expeditie, uitgaande van de Fransche regeering, met flibustiers en kapers als hulptroepen; het geheel werd gefinancierd door particulieren, die dan ook in de winst zouden participeeren.

Cassard hield zich bij deze gelegenheid uitstekend, zoo zelfs, dat hij door de Pointis belast werd met het commando over een bombardeer-galjoot, een bewijs van vertrouwen, dat wel zeer zelden aan een knaap van zeventien jaar zal zijn ten deel gevallen. Volgens zijn levensbeschrijver Richer zou hij zich aan het hoofd van de flibustiers hebben gesteld en in het verslag, dat de Pointis over de onderneming aan het Hof uitbracht, moet Cassard met name geroemd zijn om zijne dapperheid. Ongetwijfeld is laatstgenoemde iemand van bijzondere bekwaamheid geweest, daar hij reeds op negentienjarigen leeftijd kapitein

werd op een groot schip, dat aan zijn schoonbroeder Drouard toebehoorde.

Het zou ons te ver voeren, de carrière van Cassard in alle bijzonderheden na te gaan. Toen in 1702 de Spaansche Sucessie-oorlog uitbrak, en de Fransche oorlogsvloot niets van beteekenis kon ondernemen, tengevolge van het slecht beheer van Pontchartrain, maakte hij als kaperkapitein de Engelsche kust en het Kanaal onveilig. Hij had geluk en in 1707 kruiste Cassard in het Kanaal onder eigen vlag met twee korvetten. De veroveringen van de „Yersey” vestigden voor goed zijn roem, en zoo geschiedde het, dat hem in 1709 een opdracht te beurt viel, die oorzaak werd van zijn grootste glorie en zijn diepste vernedering.

In dat jaar heerschte in Provence, ten gevolge van een buitengewoon strengen winter, hongersnood. Graan moest van overzee worden aangevoerd, doch de weg was niet veilig; zonder convooi van oorlogschepen zouden de graanschepen bijna wiskunstig zeker in handen van den vijand vallen. Maar oorlogschepen waren er niet!

Het was Cassard naar den vleeze gegaan, en in het begin van 1709 vinden wij hem te Toulon, waar hij na ruggespraak met den minister van marine Pontchartrain, twee in de haven liggende afgetakelde oorlogsschepen voor eigen rekening laat opknappen en uitrusten, om tegen een vooraf vastgesteld bedrag, de graanschepen te convoyeeren van de kust van Tunis naar een veilige Fransche haven.

Het convooi vertrok van de Afrikaansche kust, en alles ging goed, totdat den 29sten April een overmachtige vijand kwam opzetten. De gegevens omtrent de sterkte van den vijand loopen bij de verschillende schrijvers zeer uiteen, maar daarin komen zij overeen, dat Cassard zijn convooi vooruit liet varen, en den vijand zóó ontving, dat een of meer schepen zonken, zoodat de Engelschen de vervolging moesten opgeven. Wel werd zijn eigen schip „L'Eclatant” zoo gehavend, dat het den volgenden dag in bijna zinkenden staat te Porto Farina binnengebracht werd, maar de graanvloot was behouden en viel te Toulon bin-

nen. De Admiraliteit gaf kennis van het voorgevallene aan het Hof en zoo kwam het relaas ter oore van Lodewijk XIV. Cassard werd naar Versailles ontboden.

Het was meer voorgekomen, dat kaperkapiteins ten Hove waren uitgenoodigd, en hunne verschijning aldaar heeft aanleiding gegeven tot populaire legenden. Wie kent niet het verhaal, hoe Jean Bart de geheele hofhouding, verzameld in de Galerie des Glaces, tegen den grond sloeg. Van Cassard wordt een minder hardhandig, maar even vrijmoedig optreden verhaald. Toen de Zonnekoning hem mededeelde: „Mijnheer, ik heb veel van U hooren spreken. Ik heb in mijne marine officieren van Uwe verdiensten noodig. Ik heb U benoemd tot luitenant en heb last gegeven, U 2000 livres uit te keeren”, moet hij geantwoord hebben: „Sire, daar hebt U goed aan gedaan!” Of dit verhaal al of niet historisch juist is, doet niet zoo veel ter zake, het teekent toestanden en menschen. Langs den Escalier d'Honneur verliet de kaperkapitein het paleis, met zijn luitenantsbrevet in den zak.

En toch werd deze goede afloop de bron van al zijn ellende. Want „Ces Messieurs” van Provence weigerden Cassard het overeengekomen convooigeld uit te betalen. Om hunne armzalige houding te verdedigen maakten zij gebruik van de volgende uitvlucht. Cassard had aangenomen het convool veilig en wel te Marseille binnen te brengen en in stede daarvan had het te Toulon de lading graan gelost. Practisch maakte dit niets uit, daar de lading in den voedselnood van geheel Provence moest voorzien, maar formeel hadden de Heeren van Marseille een voorwendsel om de hooge convooikosten niet te voldoen. Mannen als Cassard hebben nooit het onderscheid tusschen het Recht en de rechten kunnen begrijpen, en dus begon hij een proces, dat altijd maar slepende werd gehouden en van jaar tot jaar voortduurde. Maar noch zijn uitschotten, noch het hem komende convooigeld, te zamen een bedrag van ruim drie miljoen livres, werden hem uitbetaald; alleen werden hem wat vage beloften gedaan, en hij, die schatten te vorderen had, was practisch een bedelaar.

In 1710 bracht hij een transport van 84 graanschepen,

dat door acht Engelsche schepen opgehouden werd, met behulp van zijn beide schepen „Le Parfait” en „Le Sérieux” behouden te Toulon binnen, wat zijne aanstelling tot „capitaine de frégate” ten gevolge had. 23 November 1712 volgde zijne aanstelling tot „capitaine de vaisseau”.

In dat jaar werd in Frankrijk eene maatschappij opgericht, met het doel een eskader uit te rusten, om de rijke Hollandsche, Engelsche en Portugeesche koloniën te plunderen. Cassard was daarin de grootste aandeelhouder. Hij kreeg het opperbevel over drie linieschepen, vier fregatten en twee cahiquen, en droeg den titel van vice-admiraal. Welk een schitterende loopbaan voor den Bretonschen scheepsjongen! Nauwelijks vijf jaar na zijne in diensttreding bij de Fransche marine commandeerde hij, als „capitaine de vaisseau du Grand Corps” een eskader.

Men was niet bijzonder ingenomen met het plan van Cassard. Even te voren was Duguay-Trouin van zijn tocht naar Rio de Janeiro teruggekeerd, waarbij hij veel eer, maar weinig voordeel voor zijn aandeelhouders had behaald. Het oorlogvoeren voor particuliere rekening bleek een riskant bedrijf. Toch was de naam van Cassard voldoende om de bloem van het „Grand Corps”, waar onder de Grasse, de Pienne, de Sabran en zooveel anderen, dienst te doen nemen op het eskader. Den 9en Maart 1712 verliet Cassard de reede van Toulon en zette koers naar de Kaap Verdische eilanden. De stad Praya op het eiland San Diego en de haven van Ribeira Grande waren de eerste plaatsen, die werden geplunderd. De daarbij gemaakte buit werd op een miljoen livres geschat. Cassard vernam, dat een sterk Engelsch eskader op hem kruiste, waarom hij het beter oordeelde, zich met den behaalden buit in veiligheid te stellen, zoodat hij niet poogde weer in de Middellandsche Zee te komen, maar koers zette naar de Caraïbische Zee, en binnen een paar weken onder beschutting van Fort Royal de la Martinique ten anker kwam.

Het nieuws van zijn succes was in minder dan geen tijd bekend onder de „Broeders van de Kust” van Martinique en Santo Domingo. Het kostte hem weinig moeite zijn eskader te versterken met een paar „Vliebooten”, bemand

met flibustiers van Tortuga, Petit Goyave en andere vrijbuitersnederzettingen. Er werden, zooals gebruikelijk was, „charterpartijen” afgesloten waarbij Cassard plechtig beloofde, de flibustiers eerlijk te zullen behandelen, en hen niet voor het hun toekomende buitgeld op te lichten, zooals de Pointis dit gedaan had toen deze Cartagena de Indias afliep.

Ditmaal ging de tocht tegen Montserrat en Antigua, welke beide Engelsche koloniën grondig uitgeplunderd werden, waarna Cassard weer naar Fort Royal terugkeerde.

Eind September 1712 vertrok Cassard weer van Martinique, na een groot aantal flibustiers aan boord te hebben genomen. De glorieperiode van deze laatsten was reeds lang voorbij, doch zij hadden nog groote waarde als hulptroepen. Thans ging het tegen de rijke Hollandsche kolonie Suriname. Reeds in Juni had Cassard een poging gewaagd om de kolonie aan te vallen, doch de aanval was toen verijdeld. Nu gelukte de toeleg maar al te wel. Een uitvoerig relaas van het voorgevallene geeft Hartsinck in het 2e deel van zijn werk: „Beschrijving van de wilde Kust van Guyana”, blz. 682 e. v.

Den 2en October kwam men tot een vergelijk. Cassard bekwam eene brandschatting van f 747.350.— Surinaamsch, en verliet 12 December de kolonie. Erger nog dan de betaalde losprijs was het feit, dat door verschillende omstandigheden een groot aantal slaven in de bosschen verdwenen was, en niet meer tot hunne vroegere meesters terugkeerden, waardoor de gelederen der „Maroons” een zeer aanzienlijke versterking bekwamen.

Een bombardeer-galjoot en twee vliebooten werden onder kapitein Grasse langs de kust gezonden, om terloops Berbice en Essequibo te rantsoeneeren. Daarna keerde Cassard naar Martinique terug, waar hem een triomfantelijke ontvangst ten deel viel.

Het aanvankelijk resultaat van Cassard's onderneming was schitterend geweest, doch deze was er de man niet naar om met de behaalde voordeelen genoeg te nemen. Dicht in de buurt van Martinique lag het rijke Curaçao,

dat in de 17e eeuw een brandpunt van allerlei soort handel, wettige en onwettige, geweest was. Eén poging hadden de Franschen reeds aangewend om meesters van het eiland te worden, in 1673, doch om eene tot heden nooit geheel opgehelderde reden was Mons. de Baas, de toenmalige gouverneur van Martinique, na eene geslaagde landing weer afgetrokken. Men herinnerde zich te Martinique nog zeer goed, hoe ongelukkig een tweede poging, de expeditie van d'Estrée in 1678 was afgelopen. Van diens vloot van twintig schepen bleven er achttien op de Avesklippen, en de vice-admiraal keerde alleen met de „Dromadaire” en de „Bourbon” te Santo Domingo terug. Curaçao werd door verschillende oogenschijnlijk sterke forten verdedigd en men meende, dat er te Willemstad een groote bezetting lag. Kortom, men had niet veel ooren naar het voorstel van Cassard, om eene strooptocht naar het eiland te ondernemen; de zaak was *te* gewaagd. Maar niettegenstaande alle bezwaren wist hij zijn zin door te drijven. Den flibustiers werden gouden bergen beloofd, extra landingstroepen werden ingescheept, en zoo vertrok het eskader, versterkt met een aantal flibustierschepen, begin 1713 van Martinique.

St. Eustatius, dat men en passant aanliep, werd zonder meer gebrandschat. Men deed daar zelfs geen poging tot verzet en betaalde 3000 pesos. Daarmede was de zaak afgelopen.

Te Willemstad was men onderricht van het gevaar, dat dreigde, maar men kon er niet veel tegen uitrichten. Letterlijk niets was in orde. De Gouverneur, Jeremias van Collen, deed in den Raad eenige voorstellen, ten doel hebbende de verdediging van het eiland en het beletten van eene landing der Franschen. Het was echter te laat; met wat geld en ordonnanties is geen weermacht uit den grond te stampen en de verwaarloozing van jaren goed te maken.

Hoe Cassard bijna zonder slag of stoot kon landen, en zich in tien dagen van ongeveer het geheele eiland meester maken is uitvoerig beschreven door Hamelberg: „De Nederlanders op de West-Indische eilanden” II en in de daarbij behorende „Documenten”, door G. Bosch: „Rei-

zen in West-Indië, enz.”, door G. J. Simons, „Beschrijving van het eiland Curaçao,” en door M. D. Teenstra, „de Nederlandsche West-Indische eilanden in derzelver tegenwoordigen toestand”. In de W.-I. Gids van October 1924 is door Mr. B. De Gaaij Fortman een zeer belangrijk dagboek van een onbekenden schrijver gepubliceerd, dat een waarschijnlijk onverbloemd relaas van den geheelen inval geeft. Ik zal derhalve volstaan met de mededeeling, dat de vloot van Cassard den 16en Februari 1713 tegen zonsondergang in de Santa Cruz baai ten anker kwam, en het geheele eiland den 28sten Februari aan de genade van den vijand was overgeleverd. Met Cassard werd onderhandeld over de te betalen brandschatting, die na wat loven en bieden op 115.000 pesos werd vastgesteld. Den 22sten Maart, toen alles afbetaald was, verdwenen de ongenooide gasten, en den volgenden dag was er aan den horizon geen Fransch schip meer te zien.

In zijn bovenaangehaald werk zegt Teenstra, dat het te Curaçao voorgevallene aanleiding heeft gegeven tot „eenige pasquillen en pamfletten”, doch het is mij, ondanks ijverige nasporingen niet mogen gelukken een van deze geschriftjes in handen te krijgen. Het zou wel interessant zijn, te weten te komen hoe men destijds over het voorgevallene oordeelde, en of men de ware schuldigen durfde noemen. Dat waren, zooals van zelf spreekt, *niet* de Gouverneur, noch de Raad van Curaçao. Dezen zagen zich voor een onmogelijk te volbrengen taak gesteld, daar voor eene behoorlijke verdediging van het eiland letterlijk *alles* ontbrak, zoowel manschappen, als geschut, materiaal en schepen.

De geheele verantwoordelijkheid drukte op de Heeren „Tienen”, die zich van het geval niet zoo bijzonder veel schijnen te hebben aangetrokken. Men was er nog goedkoop afgekomen, en dat was toch maar het voornaamste! Zooveel is zeker, dat de brandschatting van Curaçao niet de minste verandering in hunne kortzichtige koopmanspolitiek heeft gebracht. De burgers hadden het gelag betaald; goedgunstig werd in 1714 toegestaan, dat een bedrag van 20.000 pesos voor hunne rekening aan de ver-

sterkingen werd ten koste gelegd. Zoo kon men weer voortdommelen, totdat in 1791 de Compagnie aan verval van krachten roemloos te gronde ging.

Korten tijd, nadat Cassard met zijn eskader te Martinique was teruggekeerd, ontving hij het bevel, met zijn schepen naar Frankrijk terug te keeren, en zich te voegen bij een oorlogsvloot, die op het punt stond van Martinique te vertrekken. Het opperbevel over zijn schepen werd hem ontnomen, en hij had te gehoorzamen aan de orders, die hem door een gunsteling van den minister van marine Pontchartrain werden gegeven. Het spreekt van zelf, dat hieruit onheil moest voortvloeien.

Onderweg viel Cassard, tegen het bevel van den vlootvoogd in, een Engelsch eskader aan en maakte twee schepen buit. Dit was feitelijk insubordinatie, en het geval was te erger, omdat Cassard's superieur den uitdrukkelijken last had, geen Engelsche schepen meer lastig te vallen daar men op het punt stond, de vrede tusschen Frankrijk en Engeland te teekenen. Te Toulon aangekomen daagde Cassard zelfs zijn superieur uit tot een duel, doch men wist hem aan het verstand te brengen, dat zijn tegenstander volkomen juist gehandeld had. Tot verontschuldiging van Cassard moet worden in aanmerking genomen, dat hij van de opdracht, Engelsche schepen ongemoeid te laten, niets afwist, en de houding van zijn chef wel moest toeschrijven aan lafheid. Ware eerstgenoemde voor eene krijgsraad getrokken, dan zou zijne veroordeeling wegens insubordinatie ongetwijfeld hebben moeten volgen.

De la Nicollière-Teijeiro gelooft van bovenstaand verhaal niet veel en geeft daarvoor goede gronden. Cassard, de stuursche, koppige Breton, had niet veel vrienden en het „Grand Corps”, dat voor het meerendeel bestond uit gegaloneerde nullen, kon het slecht verkroppen dat een man van geringe burgerafkomst, zooals hij, hun gelijke of meerdere was. Welk een prachtige gelegenheid bood zich hier aan, hem voorgoed kwijt te raken! Een krijgsraad zou hem zeker veroordeeld hebben; daar waren de feiten, zooals die verhaald worden, ernstig genoeg voor.

Maar niets van dat alles gebeurt. Cassard wordt niet

voor een krijgsraad getrokken, en blijft zijn rang behouden. In den staat van dienst van Cassard — Jacques —, bewaard in de archieven van het ministerie van marine te Parijs, komt hij nog twintig jaar lang voor als „capitaine de vaisseau”. Er is geen sprake van bestraffing of ontslag. Wel is waar wordt hij buiten dienst gesteld, doch hij deelt dit lot met zoovele anderen; de berooide toestand van 's-Lands schatkist eischte bezuiniging!

Juist het tegendeel van bestraffing viel hem ten deel. Den 28sten Juni 1718 werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van Saint Louis, een ongekende onderscheiding voor een burgermanskind.

Het is meer dan waarschijnlijk, dat het geheele verhaal van zijn insubordinatie verzonnen of bewerkt is, jaren nadat de feiten zouden zijn voorgevallen, pour besoin de la cause, en dat het behoort bij de legendarische verschijning van Jean Bart, in de troonzaal te Versailles, waarbij deze de hovelingen van Lodewijk XIV op eene flinke partij vuistslagen zou hebben onthaald. Want, helaas, ook dit verhaal is waarschijnlijk een vertelsel uit later tijd.

Maar met dat al ging het Cassard slecht. Hoewel hij veel geld verdiend had, leed hij armoe en moest van tijd tot tijd om onderstand aankloppen bij zijn zusters, die het niet breed hadden. De laatste expeditie was voor een groot deel door hemzelf bekostigd, maar de financieële resultaten waren ver beneden de verwachtingen gebleven. Hij reclameerde bij het gouvernement zijne voorschotten en tafelgelden, doch men stuurde hem met een kluitje in het riet. De schatkist was leeg; al had men dat gewild, dan zou men toch niet in staat zijn geweest, de zeer hooge vorderingen te voldoen.

Drie miljoen had hij te vorderen van „Ces Messieurs de Marseille” en sedert 1710 duurde maar altijd het civiel geding over zijn vordering voort. Al zijn energie gebruikte hij om zijn goed recht in het licht te stellen, maar de advocaterij was geslepen; koudbloedige rechtsgeleerden wisten telkens nieuwe uitvluchten te vinden. Cassard, bedrogen en verraden door wien hij vertrouwt, verzuurt en verouderd met den dag, en altijd die obsessie . . . zijn proces!

Het kan niet anders, hij *moet* winnen, het is zijn recht! Als de Hooge Heeren maar wisten, hoe de vork in de steel zit, dan Hij stelt verzoekschriften op aan het Hof te Versailles, heeft besprekingen met de Raad van Justitie te Aix-en-Provence, antichambreert bij de machthebbers alles te vergeefs!

Nog éénmaal had hij een oogenblik van glorie, toen hij in 1733 te Versailles zijn diensten kwam aanbieden aan het Vaderland, want er dreigde gevaar van oorlog met Engeland. Niemand sloeg acht op den armen schooier, die daar, met de orde van St. Louis omhangen, in een hoek zat. Maar één van de schitterend uitgedoste figuren maakte zich van zijne omgeving los en trad op hem toe. Dat was Duguay-Trouin, marin de fortune als Cassard, maar rijk, en op het toppunt van zijn roem. Tot aller verbazing omhelsde hij de verlatene, vatte hem bij de hand en richtte zich vol trots tot de hovelingen, die nieuwsgierig naderbij gekomen waren. „Wat, Heeren,” zeide hij, „Kent gij dien man niet? Zooveel te erger voor jelui, want dit is Cassard, de beste zeeman, die Frankrijk heeft. Ik gaf mijn leven, om te doen wat hij gedaan heeft! *Hier* kent men hem niet, maar hij is gevreesd en geducht bij Por-, „tugeezen, Engelschen en Hollanders, wier koloniën hij „geteisterd heeft. Met één schip heeft hij meer gedaan, dan een ander met een geheel eskader”.

Dat was het laatste lichtpunt in het leven van Cassard. Zijn voortdurend zeuren en aanhouden hadden eindelijk ten gevolge gehad, dat hem een onderhoud zou worden toegestaan met kardinaal de Fleury, minister van Financiën onder Lodewijk XV. Eindelijk!

Als vrij man betrad hij het paleis. Wat er precies is voorgevallen, weet niemand. Hij verliet het als gevangene, tusschen gewapende wachten. Nooit herkreeg hij de vrijheid. Een lettre de cachet bewerkte, dat hij in het fort de Ham opgesloten bleef, waar hij vier jaar later, 31 Januari 1740, overleed. Voor het gemak had men hem gek verklaard. Dat was het eind van Cassard.